

הצעת חוק ההתיישנות (תיקון מס' 9 – הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד-2024

הוספת סעיף 10א¹, בחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958¹ (להלן – החוק העיקרי). אחרי סעיף 15 יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק ההתיישנות, התשי"ח-1958 (להלן – החוק), בנוסחו כיום אינו נותן מענה לסיכון זה. כך למשל סעיף 17 לחוק, הקובע תקופת הארכה של שנה אם נבצר מן התובע, בשנה האחרונה של תקופת ההתיישנות, להגיש את התובענה מפני שנסגר בית המשפט המוסמך לדרון בה, אינו חל מפני שבתי המשפט אינם נסגרים בעת הכרזה על מצב מיוחד בעורף, וניתן להגיש תובענות לבתי המשפט באופן מקוון. למרות שקיימת אפשרות טכנית לפתוח בהליכים אזרחיים, חלק ניכר מאזרחי מדינת ישראל מתמודד עם קושי משמעותי לעשות זאת, כמו לדוגמה תושבים שפנו מבתיהם ואין בידיהם המסמכים הנחוצים להגשת תובענה או המשרתים בכוחות הביטחון שאינם יכולים להתפנות להגשה וניהול של תובענה בתקופה זו. קושי זה מעמיד את תביעתם בסיכון ההתיישנות וכן קיים חשש כי בשל העדר הפניות של אזרחי ישראל לפתוח בהליכים אזרחיים, תביעות מסוימות כבר התיישנו.

על רקע המצב המיוחד בעורף והשלכותיו על המשק, וכן הקושי של אזרחי מדינת ישראל לנהל הליכים משפטיים אזרחיים, מוצע לקבוע עילת הארכה ולפיה אם נבצר מתובע להגיש תביעה שאינה עוסקת במקרקעין בשנה האחרונה של תקופת ההתיישנות, בשל פעולות האיבה שאירעו בתקופת ההכרזה על מצב מיוחד בעורף או פעולות המלחמה, לא תתיישן תביעתו לפני שעברה שנה מיום תחילתו של החוק המוצע. כאמור, בעקבות המצב המיוחד בעורף והשלכותיו על המשק, כלל אזרחי המדינה מתמודדים עם קושי לנהל הליכים משפטיים אזרחיים, ואולם הקושי של תובע המשתיין לאוכלוסייה מיוחדת (הכוללת חטופים ונעדרים ובני משפחותיהם, מפונים ובני משפחותיהם, מי שהוכרו כנכי צבא הגנה לישראל ומשפחותיהם, נפגעי האיבה ומשפחותיהם, בני משפחה של נרצחים בפעולות האיבה ואנשי כוחות הביטחון וכוחות ההצלה ובני משפחותיהם) הוא גדול יותר וממושך יותר, ומכאן שנדרשת בעבורו תקופת עיכוב ארוכה יותר כדי לחזור ולנהל את ענייני המשפטיים השגרתיים. על כן מוצע לקבוע כי אם התובע נמנה עם אוכלוסייה מיוחדת, מרוץ ההתיישנות של תביעה שאינה עוסקת במקרקעין, שהחל לפני יום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023), יעוכב לתקופה מיום תחילתו של החוק המוצע עד תום שמונה עשר חודשים מהמועד האמור.

עוד מוצע לאפשר "החייאה" של תביעות שהתיישנו בתקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד לתחילתו של החוק המוצע, כפי שיפורט בהמשך.

כללי ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה שבמסגרתה חדרו מאות מחבלים ליישובים בדרום הארץ מהיבשה, מהאוויר וממים וכן התבצע ירי מסיבי של אלפי רקטות לעבר שטח מדינת ישראל. במתקפת טרור זו נרצחו מאות אזרחים ואנשי כוחות הביטחון השונים, ונפצעו אלפים. כמו כן, ישנם נעדרים שטרם אותרו. נוסף על כך, דווח על מאות אזרחים וחיילים שנשבו על ידי ארגון הטרור חמאס והועברו לרצועת עזה.

לנוכח האירועים האמורים, הכריז שר הביטחון, ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) על מצב מיוחד בעורף, מכוח סמכותו לפי סעיף 19(ב) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951 (להלן – חוק ההתגוננות האזרחית) (ראו ילקוט הפרסומים 11675, התשפ"ד, עמ' 319 ועמ' 324). בהתאם לסעיף 19(א)(5) לאותו חוק, החליטה ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ביום כ"ז בתשרי התשפ"ד (12 באוקטובר 2023) לאשר את ההכרזה בשטחה של כל מדינת ישראל. הכרזה זו מוארכת מזמן לזמן, ונכון לעתה עומדת בתוקף עד יום כ"ז בטבת התשפ"ד (8 בינואר 2024) (ראו ילקוט הפרסומים התשפ"ד, מס' 11676, עמ' 328; מס' 11691, עמ' 430; מס' 11695, עמ' 458; מס' 11725, עמ' 642; מס' 11738, עמ' 728; מס' 11766, עמ' 908; מס' 11789, עמ' 1076; מס' 11822, עמ' 1302; מס' 11839, עמ' 1440; מס' 11852, עמ' 1532; מס' 11879, עמ' 1772; מס' 11914, עמ' 2062; מס' 11933, עמ' 2212; ומס' 11956, עמ' 2380).

ביום כ"ג בתשרי התשפ"ד (8 באוקטובר 2023) הודיע הקבינט המדיני-ביטחוני כי הכריז על נקיטת פעולות צבאיות משמעותיות, בהתאם לסעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, והוכרז בצבא הגנה לישראל על מבצע 'חרבות ברזל'. בהתאם, גויסו למילואים מאות אלפי חיילים. מאז, נמשכת הלחימה בעזה במלוא עוצמתה והיא כבר גבתה עשרות חללים ופצועים רבים.

נוסף על כך, כ-200,000 אזרחים מהצפון והדרום פונו מבתיהם לבתי מלון ומיתקני אירוח שונים או לדירות שכורות, במימון המדינה או באופן עצמאי, ואזרחים רבים מתמודדים עם קשיים כלכליים ועם המתח והחרדה שהמלחמה גורמת להם ולבני משפחותיהם. ברי, כי בנסיבות אלה, ומכיוון שסופו של המצב המיוחד בעורף אינו ידוע, הגשת תובענות אזרחיות לבתי המשפט אינה נמצאת בראש סדר העדיפויות של האזרחים, ותביעות רבות נמצאות בסיכון להתיישן, וייתכן שחלקן אף התיישנו.

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 112; התשפ"ב, עמ' 1048.

”עיכוב או הארכה 15א. (א) בסעיף זה –

של תקופת
ההתיישנות –
חרבות ברזל –
הוראת שעה

”ההכרזה על מצב מיוחד בעורף” – ההכרזה על מצב מיוחד בעורף כהגדרתו בחוק ההתגוננות האזרחית, התשי”א-1951, מיום כ”ב בתשרי התשפ”ד (7 באוקטובר 2023);

”פעולות האיבה” – פעולות האיבה שאירעו בתקופה שמיום כ”ב בתשרי התשפ”ד (7 באוקטובר 2023) עד תום תקופת המצב המיוחד בעורף;

”פעולות המלחמה” – הפעולות הצבאיות המשמעותיות שאירעו בתקופה שמיום כ”ב בתשרי התשפ”ד (7 באוקטובר 2023) ועד שנה מתום תקופת המצב המיוחד בעורף;

”הפעולות הצבאיות המשמעותיות” – הפעולות הצבאיות המשמעותיות שעליהן החליטה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי לפי סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה,³ והודיעה לגביהן לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ביום כ”ג בתשרי התשפ”ד (8 באוקטובר 2023);

”תובע הנמנה עם האוכלוסייה המיוחדת” – תובע שהוא אחד מאלה:

(1) מי ששירת כחייל כהגדרתו בחוק השיפוט הצבאי, התשט”ו-1955,⁴ בתקופת המצב המיוחד בעורף, כולה או חלקה;

ד ב ר י ה ס ב ר

זוג, הורים וילדים. זאת בשל ההבנה שגם בני המשפחה המורחבת מגויסים כמלואם לטיפול בענייניהם של הנעדרים והחטופים, ולטיפול בבני המשפחה האחרים ששרדו את פעולות האיבה. הדאגה לחייהם ולגורלם וההתגברות על הטראומה של אובדן בני המשפחה דורשת את מלוא הזמן והמשאבים הנמצאים ברשותם – הן בשלבי המאבק להחזרתם הביתה והן בשלבי הטיפול והשיקום. באופן דומה, מוצע להרחיב את הזכאות גם לעניין בני משפחה של נרצחים בפעולות האיבה האמורות. בני המשפחה המורחבת של הנפטרים צפויים להתמודד עם האבל, ונוסף על כך גם בצורך לטפל בעניינים המשפטיים של עיזבונות בני משפחתם, לצד ההכרח להמשיך לטפל בענייניהם האזרחיים. הדבר מצדיק מתן תקופת עיכוב ארוכה יותר גם בעבורם.

יצוין כי ההגדרות ”ההכרזה על מצב מיוחד בעורף”, ”פעולות האיבה”, ”פעולות המלחמה” ו”הפעולות הצבאיות המשמעותיות”, התואמות את ההגדרות המופיעות בחקיקה אחרת שנחקקה בתקופה האחרונה על רקע מתקפת הטרור והמצב המיוחד בעורף, מסייעות להגדיר מהי תקופת המצב המיוחד בעורף אשר מצדיקה את יצירת עילת ההשעיה החדשה בחוק.

סעיף 1 מוצע להוסיף את סעיף 15א ולקבוע בו הסדרים מיוחדים לעניין עיכוב תקופות התיישנות של תביעה שאינה עוסקת במקרקעין, בשל פעולות האיבה והלחימה במסגרת מצע ’חרבות ברזל’.

לסעיף קטן (א)

בסעיף קטן זה מוצע להגדיר את המונחים שנעשה בהם שימוש בהצעת החוק, לרבות ההגדרה ”תובע הנמנה עם האוכלוסייה המיוחדת”, אשר לגביה יחול ההסדר לעניין עיכוב תקופת התיישנות (להלן – עילת ההשעיה). כאמור בחלק הכללי לדברי ההסבר, בקבוצה זו נכללים נפגעים בפעולות האיבה שאירעו בתאריכים כ”ב בתשרי התשפ”ד עד כ”ג בתשרי התשפ”ד (7 באוקטובר 2023 עד 8 באוקטובר 2023) ומי שהוכרו כנכים כתוצאה מפעולות המלחמה, כהגדרתן המוצעת, חטופים ונעדרים, מפונים מבתיהם, אנשי כוחות הביטחון, הכבאות וההצלה, וכן בני משפחותיהם. מוצע לקבוע כי לגבי בני משפחתם של קבוצת הנעדרים, החטופים וההרוגים בפעולות האיבה שאירעו בתאריכים כ”ב בתשרי התשפ”ד עד כ”ג בתשרי התשפ”ד (7 באוקטובר 2023 עד 8 באוקטובר 2023) תורחב הזכאות גם לאחים, סבים, סבתות ונכדים, מעבר למשפחה הקרובה שהיא בני

² ס”ח התשי”א, עמ’ 78.

³ ס”ח התשס”א, עמ’ 158.

⁴ ס”ח התשט”ו, עמ’ 171.

(2) מי ששירת כשוטר כהגדרתו בפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971⁵ (בסעיף זה – פקודת המשטרה), בתקופת המצב המיוחד בעורף, כולה או חלקה;

(3) סוהר שמתקיים לגביו אחד מאלה:

(א) הוא שירת ביחידה ללוחמה בסמים, ביחידת ההתערבות והליווי המרכזית, ביחידה המיוחדת להשתלטות על אסירים או ביחידה מבצעית מחוזית, בתקופת המצב המיוחד בעורף, כולה או חלקה;

(ב) בתקופת המצב המיוחד בעורף, כולה או חלקה, הוא שירת באגף בבית סוהר המשמש רק להחזקת אסירים כמפורט להלן:

(1) אסירים החשודים, הנאשמים, או שהורשעו בעבירה מהעבירות המנויות בסעיף 168ג(ב) לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971⁶, כנוסחו בחוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 57 והוראת שעה), התשפ"ב-2021⁷;

(2) אסירים שנעצרו לפי חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים), התשל"ט-1979⁸, או לפי החלטת מפקד צבאי בהתאם להוראות פרק ט' לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009⁹, שהוציא המפקד הצבאי באזור, כתוקפו מזמן לזמן;

(3) אסירים שנכלאו לפי חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002¹⁰;

(4) מי ששירת ככבאי כהגדרתו בחוק הרשות הארצית לכבאות והצלה, התשע"ב-2012¹¹, בתקופת המצב המיוחד בעורף, כולה או חלקה;

⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390.

⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459.

⁷ ס"ח התשפ"ב, עמ' 480.

⁸ ס"ח התשל"ט, עמ' 76.

⁹ קובץ המנשרים 234, עמ' 5902.

¹⁰ ס"ח התשס"ב, עמ' 192.

¹¹ ס"ח התשע"ב, עמ' 702.

(5) מי שהיה חטוף או נעדר כפי שנקבע לפי סעיף 3 לחוק תגמולים לבני משפחה של חטופים ונעדרים בפעולת איבה, התשפ"ד-2023¹², כתוצאה מפעולות האיבה שאירעו ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) או ביום כ"ג בתשרי התשפ"ד (8 באוקטובר 2023) או כתוצאה מפעולות המלחמה, בתקופת המצב המיוחד בעורף, כולה או חלקה;

(6) מי שהתגורר ערב תחילתה של תקופת המצב המיוחד בעורף ביישוב המנוי בתוספת לחוק דחייית מועדים (הוראת שעה – חרבות ברזל) (חווה, פסק דין או תשלום לרשות), התשפ"ד-2023¹³;

(7) מי שהוכר כנפגע פעולות איבה לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970¹⁴, כתוצאה מפעולות האיבה שאירעו ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) או ביום כ"ג בתשרי התשפ"ד (8 באוקטובר 2023), או מי שהוכר כנכה לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב]¹⁵, כתוצאה מפעולות המלחמה;

(8) עובד או מתנדב בתקופת המצב המיוחד בעורף, כולה או חלקה, בהיקף פעילות המקביל למשרה מלאה בגוף הצלה המנוי בפסקה (1) או (5) להגדרה "גוף הצלה" שבסעיף 90א לפקודת המשטרה;

(9) עיזבון של אדם שנפטר המנוי בפסקאות (1) עד (5), (7) או (8);

(10) בן זוג, ילד או הורה של אדם המנוי בפסקאות (1) עד (4) או (6) עד (8);

(11) בן זוג, ילד, הורה, אח, הורה הורה או נכד של אדם המנוי בפסקה (5) או של אדם שנהרג בפעולות האיבה כאמור באותה פסקה;

"תיקון מס' 9 – חוק ההתיישנות (תיקון מס' 9 – הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד-2024;

"תקופת המצב המיוחד בעורף" – התקופה שמיום ההכרזה על מצב מיוחד בעורף עד תום תוקפה של ההכרזה האמורה.

¹² ס"ח התשפ"ד, עמ' 64.

¹³ ס"ח התשפ"ד, עמ' 14 ועמ' 418.

¹⁴ ס"ח התש"ל, עמ' 126.

¹⁵ ס"ח התשי"ט, עמ' 295.

(ב) לעניין תביעה בשאינו מקרקעין שתקופת ההתיישנות שלה החלה לפני יום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) וטרם הסתיימה ביום תחילתו של תיקון מס' 9, יחולו הוראות אלה:

(1) אם התובע נמנה עם האוכלוסייה המיוחדת – בחישוב תקופת ההתיישנות לא תבוא במניין התקופה שמיום תחילתו של תיקון מס' 9 עד תום שמונה עשר חודשים מהמועד האמור;

(2) אם התובע אינו כאמור בפסקה (1) ונבצר ממנו בשנה האחרונה של תקופת ההתיישנות להגיש תובענה על התביעה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה – לא תסתיים תקופת ההתיישנות לפני שעברה שנה מיום תחילתו של תיקון מס' 9.

(ג) לעניין תביעה בשאינו מקרקעין שתקופת ההתיישנות שלה הסתיימה בתקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד ערב תחילתו של תיקון מס' 9, יחולו הוראות אלה:

(1) אם התובע נמנה עם האוכלוסייה המיוחדת – יראו את תקופת ההתיישנות כאילו טרם הסתיימה ערב תחילתו של תיקון מס' 9, והיא תוארך עד תום תשעה חודשים מיום התחילה האמור;

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (2)

בנוגע לשאר התובעים שאינם משתייכים לאוכלוסייה המיוחדת, מוצע לקבוע שתביעתם לא תתיישן לפני שתחלוף שנה מיום כניסתו של החוק המוצע לתוקף, אם נבצר מהם להגיש את תביעתם בשנה האחרונה להתיישנות בשל פעולות האיבה או המלחמה. יודגש כי בניגוד לאוכלוסיות המיוחדות, שלגביהן העיכוב המוצע יכול להיות בכל שלב של מרוץ ההתיישנות בתביעתם, לתובעים הנמנים עם האוכלוסייה הכללית מוצע להעניק הארכה בלבד, שיש ביכולתה להאריך את מרוץ ההתיישנות רק בסופו ולתקופה של שנה לכל היותר. תקופת הארכה המתייחסת לאוכלוסייה הכללית תחול גם על תאגידים ועל המדינה, הן משום שגם הם אינם מתפקדים כבשגרה עקב המצב המיוחד בעורף, וכן משום שהארכת המרוץ תמנע את ההכרח להגיש תובענה לבית המשפט נגד אזרחים שאינם מסוגלים, לעת הזו, להתגונן מפניה.

לסעיף קטן (ג)

בסעיף קטן (ב) מוצעים הסדרים בעבור תביעות שאינן במקרקעין שטרם התיישנו ביום כניסתו של החוק המוצע לתוקף, ואילו בסעיף קטן (ג) מוצע, כחריג לדיני ההתיישנות, להחיות תביעות שאינן במקרקעין ושתקופת ההתיישנות שלהן הסתיימה בתקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) ועד לערב תחילתו של החוק המוצע; כך שמועד פרסומו של החוק המוצע ברשומות

לסעיף קטן (ב)

לעניין תביעה שאינה במקרקעין ושתקופת ההתיישנות שלה החלה לפני יום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) וטרם התיישנה לפני כניסתו לתוקף של החוק המוצע, מוצע להחיל את ההוראות הבאות:

לפסקה (1)

בעבור תובע הנמנה עם אחת מהאוכלוסיות המיוחדות, תחול עילת ההשעיה כך שמוציאים מכלל המניין של תקופת ההתיישנות את התקופה שמיום תחילתו של החוק המוצע עד תום שמונה עשר חודשים מהמועד האמור. מוצע כי תקופת העיכוב האמורה תהיה מנותקת מתוקף ההכרזה על מצב מיוחד בעורף, מכיוון שלהתניה בתוקף של הכרזה על מצב מיוחד בעורף או סיומו יש חסרונות משמעותיים – ראשית, קיים חוסר ודאות לגבי תוקפו של המצב המיוחד בעורף, וכן קיימת האפשרות שההכרזה תפקע ולאחר מכן תתחדש, באופן שייצור חוסר בהירות לגבי גורלן של תביעות שהתיישנו בין שתי התקופות האלה; שנית, ייתכן שבהמשך הלחימה ההכרזה על המצב המיוחד בעורף תצומצם לאזורים גאוגרפיים מסוימים. התניית עילת ההשעיה בקיומה של הכרזה במצב כזה תקשה, בלא הצדקה, על תובעים הגרים בשטח שהוצא מגדר ההכרזה על מצב מיוחד בעורף, ותגרוור את הצדדים להתדיינות ארוכות וסבוכות.

(2) אם התובע אינו כאמור בפסקה (1) – יחולו הוראות הפסקה האמורה רק אם קבע בית המשפט כי נבצר מהתובע להגיש תובענה על התביעה שהתיישנה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה.

(ד) הוראות סעיף זה יחולו גם –

(1) לעניין תקופת התיישנות בתביעה בשאינו מקרקעין שנקבעה בחוק אחר, למעט בהוראה מהוראות אלה:

(א) סעיף 15 לחוק התובלה האווירית, התש"ם-1980¹⁶;

(ב) תקנות 6 ו-6א לתקנות האג בעניין שטרי מטען המובאות בתוספת לפקודת הובלת טובין בי"מ¹⁷;

(ג) סעיף 23 לחוק האחריות לפיצוי נזקי זיהום בשמן, התשס"ד-2004¹⁸;

(ד) סעיף 5א(3) לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב-1952¹⁹;

(ה) סעיף 75 לחוק הספנות (ימאים), התשל"ג-1973²⁰;

(ו) סעיף 39(ב) בתוספת לחוק המכר (מכר טובין בין-לאומי), התש"ס-1999²¹;

(ז) סעיף 154(ב) לפקודת המכס [נוסח חדש]²²;

(2) לעניין תקופת התיישנות קצרה מן הקבועה בחוק זה, שעליה הסכימו בעלי הדין כאמור בסעיף 19;

ד ב ר י ה ס ב ר

התיישנות הקבועים בחיקוקים מסוימים המפורטים בפסקה (1). בפסיקה נקבע כי הוראותיו של החוק לא חלות באופן אוטומטי על הסדרי התיישנות חיצוניים לחוק, ואולם בשל תכליתה של הצעת החוק, מוצע להחיל אותה גם על הוראות התיישנות הקבועות בחיקוקים חיצוניים, באותם מקרים שבהם אין הצדקה להבחין לעניין זה בין עילות התביעה השונות. לצד זאת, מוצע להוציא מגדר הוראה זו הסדרים מסוימים – הסדרים שנידונו בבתי המשפט ונפסק לגביהם כי אין להחיל עליהם את עילות ההשתייה הקיימות בחוק הן מפני שמדובר בתקופות הקבועות התיישנות מהותית מכוח אמנות בין-לאומיות, והן מפני שמדובר בהתיישנות מהותית או מפני שהחלת עילות ההשתייה מנוגדת לתכלית של אותו חוק הקובע הסדר התיישנות.

יראו את התביעות כאילו לא התיישנו, וינתנו לתובעים תשעה חודשים נוספים להסדיר את תביעותיהם האזרחיות. בפסקה (1) מוצע כי ההחייאה האמורה תיעשה באופן אוטומטי בעבור תובעים הנמנים עם האוכלוסייה המיוחדת, ובפסקה (2), בעבור תובעים אחרים, מוצע להתנות את החייאת התביעה בשיקול דעתו של בית המשפט לבקשת התובע, והתובע יידרש להצדיק את בקשתו ולשכנע את בית המשפט כי נבצר ממנו להגיש את התביעה בתקופת התיישנות עקב פעולות האיבה או פעולות המלחמה.

לסעיף קטן (ד)

מוצע להחיל את הוראות סעיף 15 לחוק כנוסחו בסעיף 1 להצעת החוק על הסדרי התיישנות החיצוניים לחוק והמעוגנים בחוקים אחרים, תוך החרגת הסדרי

¹⁶ ס"ח התש"ם, עמ' 197.

¹⁷ חוקי א"י, כרך א', עמ' 98 (א), 103.

¹⁸ ס"ח התשס"ד, עמ' 274.

¹⁹ ס"ח התשי"ב, עמ' 339.

²⁰ ס"ח התשל"ג, עמ' 329.

²¹ ס"ח התש"ס, עמ' 6.

²² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 3, עמ' 39.

(3) לעניין תקופת התיישנות של תביעה בתובענה בהתאם להוראות חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006²⁵ – אם מגיש הבקשה לאישור התובענה הייצוגית הוא אדם כאמור בסעיף 4(א)(1) לחוק האמור:

תיקון סעיף 16 בסעיף 16 לחוק העיקרי, במקום "15" יבוא "15 או 15א(ב)(1)".

ד ב ר י ה ס ב ר

או רשות) אשר מתקיימים בו תנאי העילות. יודגש כי אין זה מספיק שמי מחברי הקבוצה בתביעה הייצוגית זכאי לעילת ההשעיה או לעילת ההארכה, אלא התובע הייצוגי בעצמו צריך להיות זכאי להן. מטרתה של הוראה זו היא לצמצם את הסיכון לניצול לרעה של הארכה של מרוץ ההתיישנות, בשל המאפיינים הייחודיים של התובענות הייצוגיות.

סעיף 2 בסעיף 16 לחוק נקבע כי אם עוכבה תקופת ההתיישנות בשל אחת מהוראות החוק כמפורט באותו סעיף, תקופת ההתיישנות לא תסתיים לפני שעברו לפחות שנה או שנתיים, לפי סיבת העיכוב, מהיום שבו חדל העיכוב. מוצע לתקן את הסעיף כך שהוראותיו יחולו גם על הוראות סעיף 15א(ב)(1) המוצע, כך שבכל מקרה, עם תום תקופת ההשעיה של תביעתו של תובע הנמנה עם האוכלוסייה המיוחדת, תקופת ההתיישנות שתעמוד לו לא תפחת משנה.

עוד מוצע להחיל את ההסדר גם על תקופות התיישנות מוסכמות הקצרות מאלה הקבועות בחוק. סעיף 19 לחוק מאפשר לצדדים להאריך או לקצר את תקופת ההתיישנות, בחוזה נפרד בכתב. מוצע כי עילת ההשעיה ועילת ההארכה המוצעות יחולו גם על תקופה מוסכמת קצרה מן הקבוע בחוק. במקרים אלה, שבהם התקופות קצרות ממה שהחוק קובע, ובשל אילוצי פעולות האיבה והלחימה, קיים חשש כי תקופת ההתיישנות המוסכמת תחלוף בלי שהצדדים ייערכו לכך מראש (למשל על ידי ניהול משא ומתן להארכה).

חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006, כולל הסדר התיישנות חיצוני לחוק ההתיישנות. מוצע להבהיר כי עילת ההשעיה (בעבור התובעים הנמנים עם האוכלוסיות המיוחדות או בני משפחותיהם), או עילת ההארכה (בעבור כלל האוכלוסייה), יחולו בתובענות ייצוגיות כאשר התובע הייצוגי הוא אדם פרטי (להבדיל מתובע ייצוגי שהוא ארגון

²⁵ ס"ח התשס"ו, עמ' 264.